زلزله در انتظار بازار جهانی غذا

تنش در خلیج فارس بازار جهانی کود را متلاطم کرده و خطر موج تازه گرانی غذا را بالا برده است

محمد حقگو
economice@khorasannews.com

تنش‌های نظامی در خلیج فارس نه تنها بازار انرژی جهان را تحت فشار قرار داده، بلکه یکی از حساس‌ترین حلقه‌های زنجیره تأمین غذا در جهان را نیز متلاطم کرده است: بازار جهانی کود شیمیایی. اختلال در عبور کشتی‌ها از تنگه هرمز، کاهش فعالیت برخی مجتمع‌های پتروشیمی و افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل و بیمه دریایی باعث شده قیمت کودهای مهمی مانند اوره و آمونیاک در مدت کوتاهی افزایش یابد. تحلیل گران هشدار می‌دهند اگر این وضعیت ادامه پیدا کند، شوک کنونی می‌تواند به سرعت از کارخانه‌های پتروشیمی به مزارع کشاورزی و در نهایت به سفره مصرف‌کنندگان در سراسر جهان منتقل شود. به گزارش خراسان، در نگاه نخست، هر درگیری در خاورمیانه معمولاً با بازار نفت سنجیده می‌شود؛ اما تجربه سال‌های اخیر نشان داده است که بحران‌های ژئوپلیتیکی این منطقه اغلب پیامدهایی بسیار فراتر از بازار انرژی دارند. کشاورزی مدرن به شدت به کودهای شیمیایی وابسته است و هرگونه اختلال در تولید یا تجارت این محصولات می‌تواند اثرات گسترده‌ای بر عرضه و قیمت مواد غذایی در جهان داشته باشد.

کود؛ ستون فقرات کشاورزی مدرن

در این میان، کودهای شیمیایی به‌ویژه کودهای نیتروژنی مانند آمونیاک و اوره نقش حیاتی در افزایش بهره‌وری کشاورزی دارند. تولید این کودها به گاز طبیعی وابسته است و در نتیجه بازار آن‌ها به طور مستقیم با تحولات بازار انرژی پیوند دارد. برآوردهای نهادهای بین‌المللی نشان می‌دهد نزدیک به نیمی از غذای تولیدشده در جهان به استفاده از کودهای نیتروژنی وابسته است. بدون این نهاده‌ها، عملکرد بسیاری از محصولات کشاورزی به‌شکل چشمگیری کاهش می‌یابد.

در کنار کودهای نیتروژنی، کودهای فسفاته نیز برای تولید محصولات کشاورزی اهمیت زیادی دارند. تولید این کودها به مواد اولیه‌ای مانند گوگرد وابسته است که بخش قابل توجهی از تجارت جهانی آن نیز از منطقه خلیج فارس عبور می‌کند. به همین دلیل اختلال در این منطقه می‌تواند همزمان چند حلقه از زنجیره تأمین نهاده‌های کشاورزی را تحت فشار قرار دهد.

خلیج فارس یکی از مهم‌ترین قطب‌های تولید و صادرات مواد اولیه پتروشیمی و کود شیمیایی در جهان محسوب می‌شود. کشورهایی مانند ایران، قطر، عربستان سعودی و امارات متحده عربی با بهره‌گیری از منابع عظیم گاز طبیعی، در سال‌های اخیر به تولیدکنندگان مهم آمونیاک، اوره و سایر مواد مورد نیاز صنعت کود تبدیل شده‌اند. بخش قابل توجهی از صادرات این محصولات به بازارهایی در آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین ارسال می‌شود.

تنگه هرمز؛ گلوگاه تجارت نهاده‌های کشاورزی

در کنار نقش تولیدی منطقه، موقعیت جغرافیایی خلیج فارس نیز اهمیت ویژه‌ای دارد. بخش بزرگی از صادرات انرژی و مواد خام از طریق تنگه هرمز انجام می‌شود؛ آبراهی باریک که یکی از مهم‌ترین مسیرهای تجارت دریایی جهان به شمار می‌رود.

به گزارش فایننشال تایمز، برآوردهای شرکت‌های تحقیقاتی بازار کالا نشان می‌دهد حدود ۳۵ درصد صادرات جهانی اوره و نزدیک به ۴۵ درصد صادرات گوگرد – که ماده‌ای کلیدی برای تولید کودهای فسفاته است – از مسیر این تنگه عبور می‌کند. به همین دلیل هرگونه اختلال در عبور کشتی‌ها از این آبراه می‌تواند به سرعت بر عرضه جهانی کود و مواد اولیه آن اثر بگذارد.

با افزایش تنش‌های نظامی در منطقه، برخی شرکت‌های کشتیرانی مسیرهای خود را تغییر داده‌اند و یا در صورت امکان عبور، برای عبور از این منطقه هزینه‌های بیمه بالاتری پرداخت می‌کنند. همین مسئله هزینه حمل‌ونقل را افزایش داده و جریان صادرات برخی محصولات را با عدم قطعیت روبه‌رو کرده است. در بازارهایی که به شدت به تجارت دریایی وابسته‌اند، حتی اختلال‌های کوتاه‌مدت نیز می‌تواند به افزایش قیمت‌ها منجر شود.

توقف تولید و جهش قیمت‌ها

تنش‌های اخیر تنها به حوزه حمل‌ونقل محدود نشده و در برخی موارد تولید نیز تحت تأثیر قرار گرفته است. گزارش‌ها نشان می‌دهد برخی مجتمع‌های بزرگ پتروشیمی در منطقه (به خصوص در قطر) به دلیل نگرانی‌های امنیتی یا اختلال در زنجیره تأمین، فعالیت خود را کاهش داده یا به طور موقت متوقف کرده‌اند. چنین توقف‌هایی در صنعتی که به زیرساخت‌های پیچیده و سرمایه‌گذاری‌های سنگین وابسته است، به سرعت بر عرضه جهانی اثر می‌گذارد.

بازار جهانی نیز به سرعت به این تحولات واکنش نشان داده است. نیویورک تایمز گزارش داد قیمت اوره گرانول در بازار خاورمیانه در مدت کوتاهی حدود ۱۳۰ دلار در هر تن افزایش یافته و قیمت آمونیاک در بازار اروپا به حدود ۷۲۵ دلار در هر تن رسیده است؛ سطحی که در میان بالاترین قیمت‌های سال‌های اخیر قرار دارد.

برخلاف بازار نفت، ذخایر استراتژیک بزرگی برای کود شیمیایی در جهان وجود ندارد. تجارت این محصولات عمدتاً به صورت کوتاه‌مدت و بر اساس نیاز فصلی کشاورزان انجام می‌شود. همین ساختار باعث می‌شود بازار کود در برابر شوک‌های ناگهانی بسیار آسیب‌پذیر باشد. حتی اختلالی کوتاه در عرضه می‌تواند قیمت‌ها را برای ماه‌ها در سطح بالایی نگه دارد.

از کارخانه‌های پتروشیمی تا سفره مصرف‌کنندگان اروپایی و آمریکایی

افزایش قیمت کود در نهایت به کشاورزی منتقل می‌شود. در بسیاری از کشورها، کود یکی از بزرگ‌ترین هزینه‌های تولید محصولات کشاورزی محسوب می‌شود. داده‌های وزارت کشاورزی ایالات متحده نشان می‌دهد در تولید محصولاتی مانند ذرت، هزینه کود می‌تواند بین ۱۵ تا ۳۵ درصد کل هزینه‌های مزرعه را تشکیل دهد.

در چنین شرایطی افزایش قیمت آمونیاک و اوره مستقیماً هزینه تولید را بالا می‌برد. کشاورزان در برابر این افزایش هزینه معمولاً دو گزینه دارند: یا قیمت محصولات خود را افزایش دهند، یا مصرف کود را کاهش دهند. هر دو گزینه در نهایت به افزایش قیمت مواد غذایی منجر می‌شود. کاهش مصرف کود نیز به افت عملکرد محصولات کشاورزی می‌انجامد و عرضه جهانی غلات را محدود می‌کند.

در اروپا نیز وضعیت مشابهی وجود دارد. بخش مهمی از کود مورد نیاز این قاره وارداتی است و تولید داخلی آن نیز به گاز طبیعی وابسته است. به همین دلیل افزایش قیمت کود در بازار جهانی به سرعت به بخش کشاورزی اروپا منتقل می‌شود. برخی شرکت‌های بزرگ فعال در صنعت کود هشدار داده‌اند که در صورت کمبود کود، عملکرد برخی محصولات کشاورزی ممکن است به طور قابل توجهی کاهش یابد.

افزایش هزینه نهاده‌ها معمولاً با فاصله زمانی چند ماهه به بازار مواد غذایی منتقل می‌شود. ابتدا قیمت غلات و دانه‌های روغنی افزایش می‌یابد و سپس این افزایش به محصولات دیگری مانند گوشت، لبنیات و مواد غذایی فرآوری‌شده سرایت می‌کند. به همین دلیل بسیاری از اقتصاددانان کشاورزی معتقدند شوک‌های بازار کود می‌تواند یکی از محرک‌های مهم تورم غذایی در جهان باشد.

کشورهایی در خط مقدم بحران

اگرچه افزایش قیمت کود یک پدیده جهانی است، اما برخی کشورها بیش از دیگران در معرض آسیب قرار دارند. کشورهایی که بخش بزرگی از نیاز خود به کود را از طریق واردات تأمین می‌کنند، بیشترین فشار را تجربه خواهند کرد. هند یکی از بزرگ‌ترین واردکنندگان اوره در جهان است و بخش قابل توجهی از نیاز کشاورزی خود را از بازارهای بین‌المللی تأمین می‌کند. برزیل نیز که یکی از بزرگ‌ترین صادرکنندگان محصولات کشاورزی در جهان محسوب می‌شود، وابستگی قابل توجهی به واردات کود دارد. هرگونه افزایش شدید قیمت کود می‌تواند هزینه تولید محصولات کشاورزی در این کشورها را بالا ببرد و بر بازار جهانی مواد غذایی اثر بگذارد. در کشورهای جنوب صحرای آفریقا نیز افزایش

قیمت کود معمولاً به کاهش مصرف آن منجر می‌شود. بسیاری از کشاورزان خرد در این مناطق توانایی خرید کود گران‌تر را ندارند و در نتیجه تولید محصولات غذایی کاهش می‌یابد. چنین روندی می‌تواند امنیت غذایی در برخی از فقیرترین مناطق جهان را نیز با تهدید جدی روبه‌رو کند.

بازاری شکننده در برابر شوک‌های ژئوپلیتیکی

بحران‌های اخیر بار دیگر نشان داده است که بازار کود شیمیایی تا چه اندازه به تحولات ژئوپلیتیکی حساس است. تولید این محصولات به انرژی ارزان، زیرساخت‌های صنعتی پیچیده و شبکه‌های گسترده حمل‌ونقل وابسته است. به همین دلیل جایگزین کردن عرضه از دست‌رفته در کوتاه‌مدت کار ساده‌ای نیست.

در چنین شرایطی ممکن است بخشی از تقاضای جهانی به سوی تولیدکنندگان دیگر مانند روسیه، چین یا برخی کشورهای شمال آفریقا هدایت شود. با این حال افزایش عرضه از سوی این کشورها نیز زمان‌بر است و نمی‌تواند به سرعت تمام کمبودهای بازار را جبران کند.

پیوند بحران انرژی و غذا

تحولات اخیر نشان می‌دهد که امنیت غذایی جهان بیش از آنچه تصور می‌شود به ثبات بازار انرژی وابسته است. گاز طبیعی نه تنها سوخت اقتصاد جهانی، بلکه ماده اولیه تولید بسیاری از کودهای شیمیایی است. از این رو هرگونه اختلال در بازار انرژی می‌تواند به سرعت به بازار نهاده‌های کشاورزی منتقل شود.

اگر تنش‌ها در خلیج فارس ادامه یابد و جریان تجارت از تنگه هرمز با اختلال مواجه بماند، پیامدهای آن تنها به بازار نفت محدود نخواهد شد. در چنین شرایطی افزایش قیمت انرژی و کود می‌تواند هزینه تولید محصولات کشاورزی را در بسیاری از نقاط جهان بالا ببرد و در نهایت به موج تازه‌ای از تورم غذایی منجر شود.

زنجیره‌ای که از میدان‌های گاز آغاز می‌شود، به کارخانه‌های پتروشیمی و تولید کود می‌رسد و در نهایت در مزارع گندم، ذرت و برنج به محصول تبدیل می‌شود، زنجیره‌ای به شدت حساس و به هم پیوسته است.

هر اختلال در یکی از حلقه‌های این زنجیره می‌تواند اثرات خود را در سراسر جهان نشان دهد؛ از بنادر خلیج فارس تا سفره میلیون‌ها نفر در نقاط مختلف جهان؛ زنجیره غذا بیش از هر زمان دیگری به تحولات ژئوپلیتیکی گره خورده است.

واریز سود سهام عدالت تا یک هفته آینده

فارس- رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار کشور گفت: در یک هفته آینده، مرحله دوم سود سهام عدالت سال مالی منتهی به ۲۹ اسفندماه ۱۴۰۳ شرکت‌های سرمایه‌پذیر واریز خواهد شد. این واریز که برای ۴۴ میلیون نفر سهامدار عدالت انجام می‌شود، هر دو گروه سهامداران مستقیم و غیرمستقیم سهام عدالت را شامل می‌شود.

تاریخ انقضای کارت‌های عابربانک چندبانک تمدید شد

فارس- بانک‌های سپه، صادرات، ملی، ملت، قرض‌الحسنه مهر، سینا، رفاه، اقتصاد نوین، دی، توسعه صادرات، گردشگری، پاسارگاد، خاورمیانه و سرمایه از تمدید خودکار کارت‌های عابربانک با تاریخ انقضای اسفند خبر دادند.

اعلام ساعت فعالیت ساتنا و چکاوک

بانک مرکزی- ساعت فعالیت سامانه‌های ساتنا و چکاوک اعلام شد. بر این اساس سامانه تسویه ناخالص آنی (ساتنا) برای انجام و ارسال تراکنش‌های بین مشتری در شبکه بانکی از ساعت ۸ صبح تا ۱۳ فعال است. مشتریان شبکه بانکی می‌توانند در این بازه زمانی نسبت به ثبت و ارسال دستور پرداخت‌های ساتنا از طریق شعب یا سامانه‌های بانکی اقدام کنند. سامانه چکاوک نیز به منظور رسیدگی و تبادل چک‌های عادی و رمزدار مشتریان در شبکه بانکی فعال است و فرایند پردازش و تسویه این دسته از چک‌ها از طریق این سامانه انجام می‌شود.

بسته‌های حمایتی دولت برای مشاغل آسیب‌دیده و صنایع داخلی

با گذشت یک هفته از آغاز جنگ تحمیلی اسرائیل و آمریکا علیه ایران، وزارت صنعت، معدن و تجارت در همکاری با دولت، در حال نهایی کردن و اجرایی کردن یک بسته جامع حمایتی برای صنایع و تولیدکنندگان داخلی است. هدف از این بسته، کاهش فشارهای مالی و بانکی و فراهم کردن شرایط تنفس برای واحدهای تولیدی در شرایط بحرانی است.

این بسته حمایتی به منظور مقابله با اثرات اقتصادی ناشی از جنگ تحمیلی آمریکا و رژیم اسرائیل بر کشور و همچنین اختلال در زنجیره تأمین و نوسان نرخ ارز طراحی شده است. به گفته منابع رسمی، این اقدام فراتر از یک بسته مالی ساده است و شامل حمایت‌های چندجانبه از بخش‌های تولیدی، بانکی و مالیاتی می‌شود.

در بخش مالی، برنامه‌هایی برای تسهیل پرداخت‌های مالیاتی و بیمه‌ای پیش‌بینی شده است. در حوزه بانکی و تأمین مالی نیز برنامه‌هایی برای تنفس در پرداخت بدهی‌های سررسید شده، تقسیط طولانی‌تر بدهی‌ها، رفع محدودیت‌های ناشی از چک‌های برگشتی و تسهیل در دریافت تسهیلات بانکی در نظر گرفته شده است. این سیاست‌ها به تولیدکنندگان کمک می‌کند تا از فشار نقدینگی عبور کنند و فعالیت‌های تولیدی خود را بدون اختلال ادامه دهند.

علاوه بر مسائل مالی، بسته حمایتی وزارت صمت شامل حمایت‌های زیرساختی، بازرگانی و ارزی نیز می‌شود تا گلوگاه‌های تولید حذف و امکان تداوم فعالیت واحدهای صنعتی فراهم شود. این اقدام در راستای مدیریت شرایط دشوار اقتصادی و کاهش تأثیرات منفی جنگ تحمیلی بر بازارها و اعتماد اقتصادی کشور صورت گرفته است.

مسئولان وزارت صمت تأکید کرده‌اند که این بسته حمایتی با همکاری دولت و نهادهای اقتصادی تدوین شده و هدف اصلی آن پایداری تولید، حفظ اشتغال و افزایش تاب‌آوری صنایع داخلی است.

پیگیری‌های عملیاتی برای اجرای این بسته آغاز شده و انتظار می‌رود طی روزهای آینده، دستورالعمل اجرایی آن به واحدهای تولیدی ابلاغ شود تا تأثیر ملموس آن بر تولید و فعالیت اقتصادی کشور مشاهده شود.

در این حال، وزیر رفاه از تسهیلات ویژه مشاغل آسیب دیده خبر داد. میدری گفت: مانند شرایط کرونا که تسهیلاتی را به کل یارانه‌بگیران پرداخت کردیم با وزارت اقتصاد صحبت‌هایی داشتیم تا برای مشاغلی مانند رانندگان تاکسی و فروشندگان که در این دوران درآمدشان کاهش می‌یابد تسهیلاتی را پرداخت کنیم؛ این تسهیلات با عنوان طرح تسهیلات کمک معیشتی برای اقشاری است که درآمد آن‌ها در این ایام کاهش می‌یابد و تا اوایل هفته آینده نهایی می‌شود.

ای کاش که جای آرمیدن بودی
یا این ره دور را رسیدن بودی
کاش از پی صد هزار سال از دل خاک
چون سبزه امید بر دمیدن بودی

در چهلمین روز نبودن همیشگی پدر جانمان بزرگ خاندان
شادروان حاج حسین نخچیان
مقارن با شب های قدر ، برخود لازم دانستیم در کمال تواضع و ادب و احترام از همه عزیزان فامیل وابسته، دوستان، همکاران، آشنایان، سازمان ها، ادارات، دانشگاه ها، شرکت ها و سایر اشخاص حقیقی و حقوقی که به شکل های مختلف، در این روزهای سخت همراهمان بوده و موجب تسلی خاطرمان گردیده اند، صمیمانه تقدیر و سپاسگزاری نماییم.
توفیقات روزافزون همه شما عزیزان را از پروردگار مهربان خواستاریم.
نخچیان – شریعت رضوی
۱۷۴۹۷۹

خانواده محترم دکتر نوفرستی
با کمال تأسف و تأثر درگذشت پزشک خیر بزرگوار و انسان دوست
دکتر غلام حسین نوفرستی
را خدمت شما تسلیت عرض نموده، از درگاه ایزد منان برای شما صبر جمیل و برای آن مرحوم علو درجات و مغفرت الهی را خواهانیم.
بنیاد خیریه دکتر خطیب
۱۷۵۰۹۹